

Pohjoismaisten gerontologikongressien historiaa ja muistelua

Pertti Pohjolainen

Pohjoismaainen gerontologiyhdistys (Nordisk gerontologisk förening, NGF) perustettiin vuonna 1974. Ensimmäinen pohjoismaainen gerontologikongressi (Nordisk Kongress i Gerontologi, NKG) järjestettiin kuitenkin jo vuotta aikaisemmin Aarhusissa, toinen Göteborgissa 1975 ja kolmas Turussa 1977. Noista ensimmäisistä kongresseista ei ole paljon tietoa säilynyt, mutta esimerkiksi osanottajamäärät niissä lienevät olleet varsin vaatimattomia. Itse osallistuin Turun kokoukseen, joka oli minulle ensimmäinen kansainvälinen kongressi. Sen presidentti oli suomalaisen geriatrian ja gerontologian *grand old man* professori Ilmari Ruikka ja pääsihteeri professori Leif Sourander. Muistini mukaan siellä oli korkeintaan 200 osanottajaa. Kesällä 2024 järjestetyssä Tukholman kongressissa (27NKG) osanottajia oli lähes 900. Olen ollut laskujeni mukaan erilaisissa rooleissa seitsemässätoista NGF:n kongressissa. Viimeksi 2016 Tampereella (23NKG) olin kongressiavustajana. Tämän lähes 50 vuoden ajanjakson aikana kongressien sisältö ja osanottajat ovat tietysti muuttuneet monella tavalla.

Pohjoismaalaisuus ensisijaista

Ensimmäisissä kongresseissa painotettiin pohjoismaalaisuutta jopa siinä määrin, että muita kieliä kuin skandinaavisia (ruotsi, norja, tanska) ei oikeastaan saanut käyttää. No, suomalaiset ja islantilaiset saivat sentään puhua englanniksi, jos ”skandinaviska” ei onnistunut. Itsekin pidin esitelmät ensimmäisissä kokouksissa ruotsiksi. Kongresseihin otettiin alkuaikoina vain

pohjoismaalaisia osanottajia. Osallistujamäärät olivat pieniä. Rinnakkaisseisioita ei järjestetty, joten oli mahdollisuus kuunnella kaikki esitelmät. Tunnelma sessioissa oli suorastaan kotoisa. ”Kaikki olivat kuin yhtä perhettä”, kuten kulunut sanonta kuuluu.

Niin NGF:ää kuin NKG:tä ”hallitsivat” alkuvuosikymmeninä kaksi suurta nimeä, Alvar Svanborg ja Andrus Viidik. Professori Svanborg oli NGF:n puheenjohtaja 1970- ja 1980-luvuilla 14 vuotta ja professori Viidik oli samaan aikaan yhdistyksen sihteeri. Svanborgin jälkeen Viidikistä tuli puheenjohtaja vielä 14 vuodeksi aina vuoteen 2002 saakka. NGF:n puheenjohtajuus ei silloin kiertänyt samalla tavalla kuin nykyisin.

Neljäs pohjoismaainen gerontologikongressi pidettiin Oslossa 1979 ja viides Reykjavikissa 1981. Etenkin Islannin kokous oli minulle, nuorelle tutkijalle, varsin eksoottinen kokemus. Ei pelkästään maisemien ja poikkeuksellisen ympäristön takia, vaan myös siksi, että ilmapiiri kongressissa oli hyvin intiimi. Osallistujia oli vähän. Esimerkiksi Suomesta osallistui kongressiin vain viisi tutkijaa, muista Pohjoismaista hieman enemmän. Joka tapauksessa kaikki osallistuivat kaikkiin sessioihin, kuten myös sosiaaliseen ohjelmaan ja tietysti bankettiin.

Vuonna 1983 kongressi (6NKG) oli Kööpenhaminassa. Osallistujamäärä oli edelleen suhteellisen vaatimaton verrattuna nykyisiin kokouksiin. Osanottajia oli kuitenkin selvästi enemmän kuin edellisessä kongressissa Islannissa. Suomestakin osanottajia oli muutamia kymmeniä. Kuriositeettina mainittakoon, että kongressiin osallistui myös suomalaisen sosiaaligerontologian uranuurtaja, professori Faina

Jyrkilä Jyväskylän yliopistosta. Yleensä professori Jyrkilää ei näissä pohjoismaisissa kokouksissa näkynyt. Seuraava kongressi (7NKG) pidettiin jo 1984 Malmössä. Järjestämisvuotta muutettiin muiden kansainvälisten gerontologikongressien aikataulujen takia. Vuonna 1986 kokoonnuttiin taas Suomessa ja tällä kertaa Tampereella. Kongressin (8NKG) presidentti oli ylilääkäri Rauno Heikinheimo ja pääsihteeri professori Antti Hervonen. Osallistujia, suullisia esityksiä ja postereita oli selvästi enemmän kuin yhdeksän vuotta sitten Turussa. Niinpä ohjelmassa oli jo useita rinnakkaissessioita. Kongressin kunniavierana oli arkkiaatri Arvo Ylppö. Hän taisi silloin olla jo lähes satavuotias.

Bergenin kongressissa (9NKG) 1988 oli noin 300 osanottajaa, joista suomalaisia 28. Pohjoismaalaisuutta korostettiin edelleen. Niinpä *Gerontologia*-lehdessä oli kongressin mainos norjaksi. Kongressissa pohdittiin muun muassa elämänmallin ja elämänlaadun käsitteitä sekä resurssien riittävyttä vanhusten terveydenhuollossa. Muita teemoja olivat esimerkiksi dementia, suun gerontologia, ongelmat vanhusten sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä lääkkeiden käyttö. Erityisesti korostettiin tapahtuman monitieteisyyttä. Osanottajien joukossa oli niin psykologeja ja yhteiskuntatieteilijöitä kuin lääkäreitä ja muita terveydenhuollon ammattilaisia.

Seuraava kokous (10NKG) pidettiin 1990 Reykjavikissä. Tähän kongressiin osallistui jo huomattavasti enemmän osanottajia (388) kuin edelliseen Islannissa vuonna 1981 järjestettyyn kongressiin. Eniten heitä oli luonnollisesti Islannista (120), mutta lähes saman verran oli Ruotsista. Suomesta kongressiin osallistui 41 eli lähes kymmenkertainen määrä edelliseen kokoukseen verrattuna. Yleisesitelmien aiheita olivat vanhustenhuolto Euroopassa (John Dall, Skotlanti), koronaaritauteikuoilleisuus Islannissa (Gudmundur Thorgeisson), fysiologiset normaaliarvot vanhuudessa (Alvar Svanborg, USA ja Ruotsi), vanhuuden kliininen psykologia (Robert T. Woods, Englanti) ja dementian hoidon hoitotieteelliset aspektit (Astrid Norberg, Ruotsi). Suullisia esitelmiä oli 130. Niiden ai-

heet sijoittuivat gerontologian eri sektoreille, joskin eniten tutkimuksia oli geriatrian alueelta. Posteriesitelmiä oli 51. Suurin osa niistä käsittelee geriatria ongelmia.

H. C. Andersenin kotikaupungissa Odenassa 1992 pidetyn 11. Pohjoismaisen gerontologikongressin pääteema oli ”Vanhusten resurssit ja resurssit vanhuksille”. Kongressin rakenne noudatti perinteisiä linjoja. Pääesitelmien lisäksi gerontologian ajankohtaisia aiheita käsiteltiin suullisissa ja posteriesitelmissä. Postereiden kiinnostavuutta pyrittiin lisäämään kilpailun avulla. Siinä palkintoina jaettiin riihikuivaa rahaa. Valitettavasti suomalaiset eivät tällä kertaa ylittäneet palkintosijoille. Pääesitelmien pitäjänä oli tunnettuja gerontologeja kuten Lois Verbrugge, Maria Fiantarone ja Pia Fromholt. He käsitelivät esityksissään muun muassa tuki- ja liikuntaelimestön vanhenemismuutoksia ja fyysisen aktiivisuuden mahdollisuuksia näiden muutosten ehkäisyssä ja kuntoutuksessa sekä ikääntyvien psyykkisiä voimavaroja (Fromholt). Kongressissa oli 423 osanottajaa, joista suurin osa oli tanskalaisia (183), mutta ruotsalaisiakin oli yli sata. Sen sijaan suomalaisia oli yllättävän vähän, vain 35. Kongressin presidenttinä toimi professori Marianne Schroll, ja pääsihteereinä olivat projektijohtaja Henning Kirk ja sihteeri Marianne Lage.

Jönköpingin gerontologisen instituutin johtaja professori Stig Berg oli vuonna 1994 pidetyn 12. kongressin presidentti. Kongressi pidettiin tietysti Jönköpingissä. Pääsihteerinä oli Inger Cronholm. Osanottajia oli 508, joista lähes puolet ruotsalaisia, tanskalaisia ja norjalaisia oli molempia lähes sata, suomalaisia 30 ja islantilaisia 20. Suomalaisten gerontologien määrällisesti varsin vaatimaton osuus, joka oli nähtävissä jo edellisissä kongresseissa, jatkui valitettavasti myös Jönköpingissä. Kongressin pääteema oli ”Vanheneminen – haaste yhteiskunnalle ja tieteelle ennen 2000-lukua”. Yleisesitelmien aiheet olivat laajoja käsitellen vanhustenhuoltoa Pohjoismaissa ja EU-maissa, dementiaa, aivojen biologisia vanhenemismuutoksia ja dementiaa. Uusina alueina ohjelmassa

olivat katsausluennot (*översiktsföreläsning*) ja videosessiot. Katsausluentoja, joita oli kolme, otsikot olivat tutun tavanomaisia ”Vanhenemisen biologia”, ”Vanhenemisen psykologia” ja ”Sosiaalinen vanheneminen”, ja yhtä vähän yllättäviä olivat myös luennoitsijat, Andrus Viidik, Jan-Erik Ruth ja Lars Tornstam. Kaikkiaan ohjelmaan oli kirjattu 235 esitelmää.

Osanottajia myös Pohjoismaiden ulkopuolelta

Helsingissä 1996 pidetyn 13. kongressin yleisteema oli ”Oikeus hyvään vanhenemiseen”. Kongressiin osallistui 458 henkilöä. Eniten osanottajia oli Ruotsista 139 ja Suomesta 127. Norjalaisia oli 86, tanskalaisia 75 ja islantilaisia 17. Kongressiin sai nyt osallistua myös Pohjoismaiden ulkopuolisista maista. Niinpä Helsingissä oli tutkijoita seitsemästä muusta maasta, eniten Yhdysvalloista (7) ja lisäksi yksittäisiä tutkijoita Eestistä, Venäjältä, Alankomaista, Ranskasta, Italiasta ja Japanista. Kongressissa pidettiin kaikkiaan 298 esitelmää eli selvästi enemmän kuin Jönköpingissä. *Gerontologia*-lehti oli kongressissa näkyvästi esillä. Abstraktikirja oli *Gerontologia*-lehden supplementtinumero (suppl. 1, 1996). Kongressin aikana ilmestyi tiedotuslehti *GeroOrd*, jonka toimittamisesta vastasivat *Gerontologia*-lehden toimitussihteeri Jaana Huttunen ja Pertti Pohjolainen. Kongressin presidentti oli professori Reijo Tilvis ja pääsihteeri Jaakko Valvanne.

Seuraava Pohjoismainen kongressi (14NKG) Norjan Trondheimissa kokosi jälkeen ennätysmäisen osallistujamäärän: 650 henkilöä. Noin puolet oli Norjasta, noin 100 Ruotsista ja Tanskasta, mutta Suomesta jälleen alle 30 eli suunnilleen saman verran kuin Islannista. Lisäksi oli yksi tai kaksi edustajaa Kanadasta, Liettuasta, Iso-Britanniasta, Yhdysvalloista ja Itävallasta. Ohjelman rakenne oli perinteinen. Siihen sisältyi yleisesitelmää, symposiumeja, suullisia esitelmää ja postereita sekä muutamia videoesityksiä. Lisäksi osanottajilla

oli mahdollisuus osallistua opastettuihin vierailuihin joihinkin sairaaloihin ja vanhusten hoitolaitoksiin. Kongressin teema oli ”Uusi aika – erilaiset vanhukset?” Andrus Viidik tarkasteli aihetta päätöspäivän esitelmässään ”Antaako ikääntymisen genetiikan tutkimus aihetta toivoon vai pelkoon?”. Hän ennakoiki, että lähitulevaisuudessa geenitekniikan avulla käsiteltäviä eläimiä voidaan käyttää tuottamaan ihmiselle sopivia elimiä elinsiirtoihin. Muita keskeisiä esille nousseita teemoja olivat vanhusten hoitoon liittyvät eettiset kysymykset, RAI (Resident Assessment Instrument) -järjestelmän käytöstä saadut kokemukset eri maista ja Norjassa vireillä oleva kehittämishanke opetusvanhainkodeista. Kongressissa pidettiin 222 suullista ja 57 posteriesitystä. Trondheimin kongressin presidentti oli Olav Sletvold ja pääsihteeri Aase-Marit Nygård.

Vuonna 2000 Pohjolan gerontologit koontuivat satujen saarelle Reykjavikiin (15NKG). Kongressin presidenttinä oli Palmi Jonsson ja pääsihteerinä Anna Birma Jensdottir. Osanottajia oli selvästi enemmän kuin aikaisemmissa Reykjavikin kongresseissa (1981 ja 1990) eli noin 700. Heistä suomalaisia noin 30. Pohjoismaiden lisäksi osanottajia oli muun muassa Unkarista, Kanadasta, Japanista, Australiasta ja Yhdysvalloista. Abstraktikirjassa oli 213 suullista esitelmää ja 86 posteriesitystä. Näiden lisäksi oli yleisluentoja ja *state-of-the-art*-esitelmää. Pohjoismaisissa kongresseissa jaetaan useita palkintoja ja stipendejä nuorille tutkijoille. Arvostetuin on Aventis Pharmapalkinto. Sen sai tällä kertaa professori Reijo Tilvis. Kongressin tieteellinen anti oli monipuolinen. Esitelmien aihepiirit vaihtelivat dementiaasta ja geriatrian opetuksesta terminaali-vaiheen biologisiin ja kognitiivisiin toimintoihin sekä kotona asuvien vanhusten terveyspalveluista fyysisen aktiivisuuden ja kuolleisuuden väliseen riippuvuuteen. Aikaisemmista kongresseista poiketen Reykjavikissa yhdysvaltalaiset tutkijat olivat useissa esityksissä merkittävässä roolissa. Esimerkiksi symposiumissa, joka käsitteli vanhenemistä, osteoporoosia ja

dementiaa, lähes kaikki esiintyjät olivat Yhdysvalloista.

Kongressit uudistuvat ja osanottajien määrä kasvaa

Aarhusin kokouksessa (16NKG), jonka teema oli ”Vanheneminen ja yksilöllisyys”, oli poikkeuksellisesti kaksi presidenttiä, Kirsten Avlund ja Björn Holstein, pääsihteerinä oli Kirsten Damgaard Pedersen ja suojelijana prinsessa Alexandra. Osanottajia oli kaikkiaan 597, joista eniten tanskalaisia 239, ruotsalaisia ja norjalaisia molempia hieman toista saataa ja suomalaisia ”tavanomainen” määrä, 55. Pohjoismaiden ulkopuolelta osanottajia oli Australiasta, Isosta-Britanniasta, Itävallasta, Liettuasta, Virosta ja Yhdysvalloista, muutamia joka maasta. Abstraktikirjan mukaan kongressissa pidettiin yhteensä 295 suullista, posteritai videoesitystä. Yhdessä pääesitelmistä Kaare Christensen pohti gerontologian ikuisuuskeskymyksiä, mikä määrittää vanhenemista, geenit vai ympäristö, miksi naiset elävät kauemmin kuin miehet, voidaanko löytää ”vanhenemisgeenejä”. Toinen teema, joka nousi esille monissa esityksissä, oli pitkäikäisyys. Aarhusin kongressi oli historiallinen sikäli, että NGF:n toiminnassa päättyi Andrus Viidikin 28 vuotta kestänyt ura yhdistyksen johtotehtävissä. Vuonna 1973, kun ensimmäinen pohjoismainen gerontologikongressi pidettiin Aarhusissa, NGF:n sihteeriksi valittiin mies nimeltä Andrus Viidik. Uutena palkintona ja kunnianosoituksena Viidikin työtä kohtaan vuoden 2002 kongressissa oli Andrus Viidik-luento. Sen esitti lehtori Bernard Jeune otisikolla ”Living longer – but better?”. Luento käsitteli pitkäikäisyyttä ja siihen vaikuttavia tekijöitä.

17NKG Tukholmassa 2004 oli Pohjoismaisen gerontologiyhdistyksen (NGF) 30-vuotisjuhlakokous. Sen teema oli ”Tulevaisuuden haasteet ja mahdollisuudet”. Osanottajaluettelon mukaan kongressiin osallistui 565 hen-

kilöä, Ruotsista 176 ja Norjasta 151. Suomestakin osanottajia oli ”peräti” 91, mikä oli enemmän kuin Tanskasta (89). Pohjoismaiden ulkopuolelta oli muutamia osallistujia Yhdysvalloista, Isosta-Britanniasta ja Itävallasta. Kongressin suojelijana oli kuningatar Silvia, joka myös avasi tapahtuman. Presidenttinä oli professori Lars Andersson ja pääsihteerinä professori Bengt Winblad. Esitelmien, joita oli yhteensä yli 400, aiheet vaihtelivat biologiasta kulttuuritutkimukseen. Mukana oli niin ikäänymistä selittäviä teorioita kuin vanhus-tenhuollon käytännön ratkaisuja. Muita teemoja olivat pitkäikäisyys, vanhus-ten sosiaaliset suhteet ja yksinäisyys, fyysinen toimintakyky, lääkehoito, hoitojärjestelmät ja hoitohenkilöstö sekä omaishoito ja teknologia. Andrus Viidik-luennon ”Kuolema ja kuoleminen vanhojen ihmisten näkökulmasta” esitti professori Ingalill Rahm Hallberg.

Jyväskylässä pidettyyn kongressiin (18NKG) osallistui noin 600 henkilöä, joista suomalaisia oli lähes 300 eli noin puolet. Pohjoismaiden lisäksi kongressissa oli tutkijoita Saksasta, Itävallasta, Australiasta, Virosta, Hollannista, Japanista, Iso-Britanniasta, Liettuasta, Valko-Venäjäältä ja Yhdysvalloista. Kokouksen teemana oli ”Innovaatiot vanhenevassa yhteiskunnassa” ja presidenttinä professori Eino Heikkinen. Pääsihteerinä olivat Taina Rantanen ja Sarianna Sipilä. Kongressissa pidettiin 436 esitelmää, jotka olivat joko symposiumeissa tai suullisia esitelmiä ja postereita. Niistä löytyi varmasti jokaiselle kiinnostuksen kohteita, sillä esitelmien teemoja olivat muun muassa biologinen vanheneminen, sosiaalinen vanheneminen, ympäristögerontologia, vanhus-ten hoitotyön laatu, geriatrinen kuntoutus, lääkkeet, yksinäisyys, iäkkäiden ihmisten elämänlaatu sekä ikäänntyminen ja työ. Lisäksi tulivat vielä yleisesitelmät ja eri palkintoihin liittyvät luennot. Yleisesitelmien otsikoita olivat Dopamiini ja kognitiivinen vanheneminen, Onnistunut vanheneminen – utopia vai realistinen tavoite, Mitokondria-DNA ja vanheneminen sekä Uusia perspektiivejä vanhojen ih-

misten kardiovaskulaaristen sairauksien tutkimiseen. Andrus Viidik - luennon piti professori Harri Suominen aiheesta ”Muscle training for bone strength”. Sohlberg palkinto -luennon esitti professori Knut Engedal.

Vuoden 2008 gerontologikongressin (19NKG), joka pidettiin Oslolla, teema oli ”Vanheneminen, arvokkuus ja monimuotoisuus”. Sen presidentti oli Anette Hysten Ranhoff ja pääsihteeri Mosten Mowe. Suojelijana oli kuningatar Sonja. Kongressissa oli 286 esitelmää, joista suurin osa esitettiin postereina. Lisäksi oli yleisesitelmää, *state-of-the-art*-luentoja sekä palkintoihin liittyviä luentoja. Esitelmien teemoja olivat muun muassa arvokkuus vanhustenhoidossa, vanhenemisen teorit, satavuotiaiden terveydentila ja toimintakyky, dementian käsitteistö ja iäkkäiden unhäiriöt. Sohlbergin säätiön palkinnon sai professori Yngve Gustafson. Hän tarkasteli esityksessään geriatrian menneisyyttä, nykyisyyttä ja pohti tulevaisuuden haasteita. Andrus Viidik -luennon pitäjä oli pitkäikäisyyttä tutkinut professori Kåre Christensen. Hän käsittelee esityksessään naisten ja miesten terveyseroja ja haki selitystä miesten suurempaan kuolleisuuteen. Osanottajia Oslon kokouksessa oli Pohjoismaiden lisäksi ainakin Portugalista, Venäjältä, Liettuasta ja Virosta.

Seuraavassa kahdessa kongressissa en ollut itse paikalla, joten niiden osalta kuvaukset perustuvat *Gerontologia*-lehdessä olleisiin kokoukselostuksiin (Hietanen 2010, Strandberg & Topo 2012). Reykjavikin kokous (20NKG) aiheutti haasteita jo ennen alkamistaan tulivuorenpurkauksen takia. Onneksi tuhka ehti laskeutua ja kongressi pystyttiin pitämään. Siihen osallistui noin 500 henkilöä, joista osa tuli Pohjoismaiden ulkopuolelta. Kongressin presidentti oli Jon Snaedal. Hän korosti abstraktikirjan tervehdyksessään, että laadukas kongressi tarkoittaa ennen muuta korkeatasoista tieteellistä sisältöä. Nelipäiväisessä kokouksessa sessioissa ja posteriesityksissä käsiteltiin terveen ikääntymisen tematiikkaa eri tieteenalojen kannalta. Sitä lähestyttiin niin biologian,

teknologian kuin ikääntyneiden elämänlaadun tai kuoleman näkökulmasta. Professori Calor Ryff (USA) tarkasteli puheenvuorossaan tervettä vanhenemista biopsykososiaalisena prosessina. Gerontologisessa tutkimuksessa näitä alueita (bio-, psyko- ja sosiaalinen) käsitellään usein erillisinä, mutta MIDUS-hankkeessa (Midlife in the U.S) selvitetään edellä mainittujen alueiden vaikutuksia toisiinsa.

Vuoden 2012 kongressi (21NKG) pidettiin Kööpenhaminassa. Osanottajia oli noin 600, 34 eri maasta, ja abstrakteja yli 400. Useita esityksiä oli muun muassa liikunnasta, kognitiosta ja dementiasta sekä vanhusten lääkinnästä. Ohjelmassa oli myös neljä sponsoroitua lounassessiota, joiden teemoja olivat kivun hoito ja sen ongelmat, sarkopeniapotilaiden ravinto ja aorttaläpän ahtauman hoito. Sosiaaligerontologian sessioissa pääpuhujina olivat nimekkäät brittitutkijat Julia Twigg ja Chris Phillipson. Twiggin aihe oli pukeutuminen ja ikääntyminen. Phillipson puhui teemasta ikäystävällinen yhteisö (*age-friendly community*). Sosiaaligerontologisista postereista nousivat esille epidemiologiset tutkimukset, joissa osoitettiin aktiivisuuden myönteiset yhteydet hyvinvointiin ja fyysiseen sekä psyykkiseen terveyteen. Sohlberg-palkinnon saaneen professori Kaisu Pitkälän luennon otsikko oli ”Effectiveness of Preventive Interventions”. Andrus Viidik -palkinnon saaja norjalainen Öyvind Kirkevold on tutkinut muun muassa dementiaapotilaiden hoitomuotoja.

Seuraavassa kongressissa (22NKG) Göteborgissa 2014 olin taas mukana, nyt varsinaisena osanottajana viimeistä kertaa. Kokouksen teema oli ”Age Well – Challenges for Individuals and Society”. Kongressin presidentti oli Boo Johansson ja pääsihteeri Sten Landahl. Osanottajia oli yli 1 000. Heistä noin 250 oli ruotsinkielisen ”FoU Dagen”-osion osanottajia. Sessiossa käsiteltiin erityisesti kehittämistyöhön ja soveltavaan tutkimukseen liittyviä kysymyksiä. Tälläkin kertaa osallistujia oli paljon myös Pohjoismaiden ulkopuolelta, yli kahdestakymmenestä maasta. Kaukaisimmat

vieraat tulivat Australiasta, Taiwanista ja Tansaniasta. Ohjelma koostui yleisluennoista (4), *state-of-the-art*-luennoista (12), symposiumeista (51), suullisten esitysten sessioista (10), lyhyen suullisen esityksen ja posterin yhdistelmästä (12 sessiota). Symposiumeissa ja suullisten esitysten sessioissa oli vaihtelevasti 3–6 esitystä. Postereita oli 226. Suomalaiset tutkijat menestyivät varsin hyvin palkitsemisessa. Professori Timo Strandberg sai Sohlbergin säätiön gerontologiapalkinnon. Hänen luentonsa aihe oli “How to live up to 100 years and enjoy it”. Tutkija Sari Stenholm palkittiin NGF:n lupaavan tutkijan palkinnolla, joka jaettiin nyt ensimmäistä kertaa. Hänen luentonsa aihe oli “Obesity as a lifetime danger”.

Tampere järjesti kongressin 2016 (23NKG). Minä olin taas uudessa roolissa, kongressiavustajana. Tässä positiossa kongressin seuraaminen ei enää onnistu samalla tavalla kuin osanottajana. Niinpä Tampereen kokouksen raportoinnissa käytän hyväkseni pääsihteeri Kirsi Lumme-Sandtin artikkelia, joka on julkaistu *Gerontologia*-lehdessä (Lumme-Sandt 2016). Kansainvälisen kongressin järjestäminen on pitkäaikainen prosessi. Tampereen kokouksen valmistelut alkoivat jo vuonna 2012, jolloin valittiin kongressin presidentti, pääsihteeri ja varrattiin kongressipaikka. Edeltävässä pohjoismaisessa gerontologikongressissa vuonna 2014 piti olla valmiina jo kongressin ajankohta, teema, logo ja nettisivut sekä ensimmäiset mainokset kongressista. Näihin kaikkiin saattaa liittyä ja liittyäkin monta sudenkuoppaa. Näin kävi myös Tampereen kohdalla. Tieteellisen ohjelman sisältö on tietysti tämän tyyppisessä kokouksessa aivan keskeistä. Siinä pitää olla edustettuina gerontologian eri alat, symposiumit, suulliset esitykset ja posterit sopivassa suhteessa. Nykyisin, kun pohjoismaisen kongressi on laajentunut Pohjoismaiden ulkopuolelle, pitää miettiä, miten paljon esiintyjä kutsutaan muista maista. Tampereen kongressissa oli 52 symposiumia, 13 vapaiden abstraktien suullista sessiota ja 206 posteria. Kongressiin sisältyi myös suomenkielinen asiantuntijaohjelma,

jossa oli 16 suullista esitelmää ja 52 posteria. Yhden yllätyksen järjestelyjen viime metreillä tuotti kongressiavustajien saanti. Se osoittautui varsin vaikeaksi. Niinpä avustajina olivat lopulta muun muassa naapurin eläkeläisrouva, pääsihteerin kummityttö ja allekirjoittanut. Tampereen kongressin teema oli “Good Ageing – Better Society”, presidenttinä oli professori Marja Jylhä ja pääsihteerinä Kirsi Lumme-Sandt. Kongressissa oli 930 osallistujaa 44 maasta.

Seuraavissa kongresseissa – Oslo 2018, Reykjavik (2020) 2021, Odense 2022 ja Tukholma 2024 – en ollut enää mukana, joten kuvaukset näistä kokouksista perustuvat eri lähteistä saatuihin tietoihin. Oslossa pidetyn kongressin (24NKG) teema oli “Lessons of a lifetime”. Osanottajia oli noin 800 yli 40 maasta, symposiumeja 58, suullisia esityksiä 103 ja postereita 311. Kongressin presidentti oli Nils Holand. Pääpuheenvuoroissa norjalaiset Geir Selbaek ja Knut Engedal nostivat esiin muistisairauksien riskitekijöitä, joita oli runsas joukko alkaen ylipainosta ja diabeteksestä ja päätyen tupakointiin, sosiaaliseen aktiivisuuteen ja koulutukseen (Lisko 2018). Puhujat panivat myös itsensä peliin nostamallaan esille omat riskitekijänsä. Tanskalainen Jon Kvist esitteli pohjoismaista hyvinvointimallia ja korosti, että tämän päivän vauvoja koskevat poliittiset päätökset näkyvät tulevaisuuden mummojen ja vaarien elämässä. Debora Rizzutto (Karolinska Institutet) osoitti esityksessään, että satavuotiaat ovat terveempiä 80–100 vuoden iässä kuin samana vuonna syntyneet, mutta aiemmin kuolleet verrokkit. Näyttäisi siltä, että satavuotiaalle tulee samoja sairauksia kuin verrokeille, mutta 4–6 vuotta myöhemmin.

Kongressi ensimmäisen kerran verkossa

Kongressi Reykjavikissa 2021 oli historiallinen. Sen piti olla vuonna 2020, mutta niin kuin hyvin muistetaan, tuona vuonna iski korona. Kokousta yritettiin monin keinoin ja eri tavoin

järjestää kyseisenä vuonna, mutta lopulta järjestäjien piti nostaa kädet pystyyn ja siirtää kongressi vuoteen 2021. Silloin ensimmäisen kerran pohjoismaisten gerontologikongressien historiassa tapahtuma (25NKG) pidettiin verkossa. Kongressin teema oli ”The Age of Ageing”, presidentti Steinunn Thordardottir ja pääsihteeri Olöf Gudny Geirsdottir.

Seuraavana vuonna palattiin taas normaaliin päiväjärjestykseen ja 26NKG Odensessa oli ”perinteinen”. Sen yleisteema oli ”Change and Continuity” ja presidentti Jette Thuesen. Kongressissa oli lukuisia *keynote*-puheenvuoroja, 44 symposiumia, 95 suullista esitystä ja 148 posteria. *Keynote*-puhujia olivat muun muassa professori Kåre Christensen Etelä-Tanskan yliopistosta, joka puhui vanhenemisen epidemiologista, sekä samasta yliopistosta professorit Peter Simonsen ja Dorothe Nielsen. Pohjoismaisen gerontologiapalkinnon (Sohlberg Price) sai professori Susanne Iwarsson. Hän on merkittäväällä tavalla edistänyt gerontologista tutkimusta Pohjoismaissa. Lupaavan tutkijan palkinnon sai post doc -tutkija Ida Karlsson Karoliinisesta Instituutista. Odensen kongressissa tehtiin yhteistyötä *Journal of Ageing and Longevity* (JAL)-lehden kanssa. Yhteistyö mahdollisti muun muassa parhaan suullisen esityksen ja parhaan posteriesityksen palkitsemisen. Lehden ylimääräisessä numerossa (JAL 26NKG) julkaistiin kongressin abstraktit ja joitakin valittuja esitelmiä.

Tukholman kongressin (27NKG), joka pidettiin vuonna 2024, teema oli ”Vanheneminen muuttuvassa maailmassa”. Se oli samalla NGF:n 50-vuotisjuhlakokous. Osanottajia oli 44 maasta lähes 900. Kongressissa oli yli 130 sessiota, joissa puhujia suullisissa esityksissä ja postereissa yhteensä noin 700. Presidentti oli Carin Lennartsson ja pääsihteeri Amaia Calderon-Larranagan. Kuningatar Silvia avasi kongressin ja puhui ikääntymisen tuomista haasteista ja mahdollisuuksista. Hän korosti tutkimuksen merkitystä sen saavuttamiseksi, että vanhuudesta tulisi mielekäs ja arvokas elämänvaihe. Yksi pääpuhujista oli professo-

ri Luigi Ferrucci (National Institute of Aging, USA). Hän nosti esiin biologisen iän mittaamisen tärkeyden jo varhaisemmissa elämänvaiheissa ja esitteli useita biologisen vanhenemisen markkereita. Martijn Huisman (Amsterdamin yliopisto) esitti tutkimustuloksia sosioekonomisten erojen vaikutuksesta terveystalv palvelujen saantiin. Alempiin sosiaaliryhmiin kuuluvat saavat huomattavasti palveluja kuin ylempien sosiaaliryhmien vanhukset. Kongressissa jaettiin tälläkin kertaa lukuisia palkintoja. Professori Teppo Kröger (Jyväskylän yliopisto) sai arvostetun Sohlbergin säätiön palkinnon. Tutkija Kaisa Koivunen (Jyväskylän yliopisto) palkittiin lupaavan tutkijan palkinnolla. Lisäksi jaettiin Pohjoismaiden ja Baltian maiden nuorille tutkijoille matka-apurahoja, jotka mahdollistivat osallistumisen kongressiin.

28NKG järjestetään Jyväskylässä 2027 eli kolmen vuoden kuluttua. Tämä siitä syystä, että IAGG:n (International Association of Gerontology and Geriatrics) maailmankongressi on Amsterdamissa 2026. Tämän jälkeen siirrytään takaisin joka toinen vuosi järjestettäviin kongresseihin niin, että 29NKG on Oslossa 2029.

Kirjoittaja

Pertti Pohjolainen, gerontologian dosentti
Tampereen yliopisto

Kirjallisuus

- Hietanen H. Kuulumisia 20. pohjoismaisesta gerontologian kongressista. *Gerontologia* 2010;24(3): 289–91.
- Lisko I. Kannatti matkata Oslon gerontologian uusien tuulien perässä. *Gerontologia* 2018;32(2): 152–3.
- Lumme-Sandt, K. 23NKG – kongressijärjestäjän näkökulma. *Gerontologia* 2016;30(2):96–8.
- Strandberg T, Topo P. Geriatria ja gerontologiaa poimintoja pohjoismaisesta gerontologikongressista. *Gerontologia* 2012;26(2):155–6.